

Elektronisk klövhälsoregistrering – nu även i Sverige och Finland

Elina Paakala, Karin Ulvshammar, Emma Carlén and Anders Fogh

Klövhälsa har en signifikant effekt på mjölkföretagets ekonomi. Klövhälsa är också en etiskt viktig parameter eftersom det har en stor inverkan på djurvälståndet. Dokumentation av klövhälsa på konivå hjälper lantbrukaren att förbättra besättningens klövhälsa genom management, utfodring och avel. Klövhälsodata kommer snart även i Finland och Sverige att samlas in elektroniskt genom ett Pc-program. I Danmark har det systemet redan använts under ett par år.

Klövsjukdomar orsakar idag stora ekonomiska förluster hos mjölkföretagen. Till exempel, ett enda klövsulesår beräknas att, baserat på svensk data, kosta omkring 5000 kr om man inkluderar både direkta och indirekta kostnader som till exempel reducerad mjölkproduktion etc. (Svensk Mjök, 2008). Klövsjukdomar orsakar ofta hälta vilket är en vanlig orsak till att kor slås ut. En halt ko äter mindre, rör sig mindre, hennes mjölkproduktion sjunker, fertiliteten försämras och hon ersätts sannolikt i förtid av en ny kviga. När en ko upptäcks vara halt har i många fall de beskrivna symptomen ovan redan uppstått. För att förebygga och behandla klövsjukdomar och hälta är det viktigt att identifiera problemet och agera i ett tidigt skede.

Nya verktyg för klövvårdare i Finland och Sverige

Registreringar gjorda av klövvårdare i samband med verkning har samlats in i Sverige sedan 1995 och i Finland sedan 2003. I både Finland och Sverige använder klövvårdarna för närvarande en pappersblankett som fylls i för hand. I Danmark har klövvårdarna använt ett Pc-program för att samla in och sända klövhälsodata till den centrala databasen sedan våren 2010 då också insamlandet av klövhälsoregistreringar i Danmark startade. Svensk Mjök och finska Faba bestämde sig 2011 att man skulle införa elektronisk registrering och använda samma Pc-program som utvecklats i Danmark av Videncentret for Landbrug, Kvæg. De tre länderna är nu delägare i Pc-programmet och en ny version har utvecklats i nära samarbete länderna emellan. Snart kommer även Norge att ansluta sig till delägarskapet.

Klövvårdarna använder registreringsprogrammet på en så kallad tablet-Pc som är en bärbar dator med tryckskärm vilken tål kyla, smuts, fukt och en i allmänhet tuff miljö med stötar och skakningar etc. Information om besättningen hämtas från varje lands centrala kodatabas och den aktuella kon som ska verkas är lätt att hitta i djurlistan utifrån kons SE-identitet. Klövvårdaren registrerar klövsjukdomar, klövformer, hälta och eventuella behandlingar med bandage eller sko. De flesta klövsjukdomarna registreras bara i en allvarlighetsgrad men några är även indelade i graderna *lindrig* och *allvarlig* (se Tabell 1).

Programmet skapar olika listor över verkade djur vilka är mycket användbara som managementverktyg för lantbrukaren. Listan *översikt* visar information om prevalensen för de olika klövsjukdomarna som förekommer i besättningen. *Klövverkningslistan* presenterar information om varje enskild verkad individ och *uppföljningslistan* är en summering av de djur som behöver ytterligare tillsyn. Klövhälsorapporterna finns sedan tillgängliga via webben hos den organisation som ansvarar för kodatabasen i respektive land.

Tabell 1. Klövsjukdomar som registreras i Pc-programmet "Klövregistrering". * betyder att klövsjukdomen ska anges som lindrig eller allvarlig.

Klövsjukdomar
Dermatit lindrig
Digital dermatit
Klövröta *
Sulblödning *
Klövsulesår *
Vårta
Limax
Klövspaltsinflammation
Separation vita linjen
Böld i vita linjen
Tåböld/Sår/Nekros
Dubbelsula
Fångbrytning
Asymmetrisk klövform
Korkskruvsklöv
Förvuxen klöv
Saxklöv
Hälta *
Haskada *

Några av fördelarna med det elektroniska systemet jämfört med pappersblanketten är:

- Enklare för klövvårdaren att registrera
- Snabbare och lättare uppdatering av kodatabasen med lättillgängliga rapporter för lantbrukaren
- Mer aktuell och noggrann data till kodatabasen och till lantbrukaren
- Lättare att se tidigare klövhälsoregistreringar för den enskilda kon

Mer information – bättre klövhälsa

Det nya programmet för klövhälsoregistrering kommer att möjliggöra förbättring av klövhälsan på flera sätt. Lantbrukaren uppdateras om klövhälsoläget på både besättningsnivå och individnivå och kan genom justeringar gällande till exempel utfodring och management åtgärda orsakerna till vissa klövproblem.

I Danmark har man positiva erfarenheter av att använda Pc-programmet. Lantbrukarna, klövvårdarna, rådgivarna och veterinärerna har således kunnat använda sig av korrekt underbyggd information för att förbättra klövhälsan. Just nu är projektet med att införa elektronisk klövhälsoregistrering fortfarande i ett pilotstadium i Finland och Sverige. Pc-programmet är en innovativ utveckling av klövhälsoregistreringen och projektet är ett bra exempel på gott samarbete mellan de nordiska länderna.

Klövhälsoregistreringarna används också till att beräkna avelsvärden för klövhälsa. Att avla för bättre klövhälsa ger resultat i det långa loppet och kan ses som en investering för framtiden. Ett index för klövhälsa har ingått i NTM sedan augusti 2011. Klövhälsa visar positiva korrelationer till exempel med livslängd och sjukdomsresistens. Det betyder att selektion för bättre klövhälsa resulterar i friska, långlivade kor. Med det nya registreringssystemet förväntas antalet inkomna klövhälsoregistreringar öka och kvaliteten på inkommen data förbättras. Det kommer i sin tur att resultera i mer tillförlitliga avelsvärden för klövhälsa.